

Dret financer i tributari I

Ana María Delgado García
Rafael Oliver Cuello
Irene Rovira Ferrer

PID_00235556

Material docent de la UOC

Ana María Delgado García

Doctora en Dret. Catedràtica de Dret Financer i Tributari. Universitat Oberta de Catalunya.

Rafael Oliver Cuello

Doctor en Dret. Professor col·laborador. Universitat Oberta de Catalunya.

Irene Rovira Ferrer

Doctora en Societat de la Informació i el Coneixement. Professora de Dret financer i tributari. Universitat Oberta de Catalunya.

La revisió d'aquest material docent ha estat coordinada per la professora: Irene Rovira Ferrer (2016)

Segona edició: setembre 2016

© Ana María Delgado García, Rafael Oliver Cuello, Irene Rovira Ferrer

Tots els drets reservats

© d'aquesta edició, FUOC, 2016

Av. Tibidabo, 39-43, 08035 Barcelona

Disseny: Manel Andreu

Realització editorial: Oberta UOC Publishing, SL

Dipòsit legal: B-11.462-2016

Els textos i imatges publicats en aquesta obra estan subjectes –llevat que s'indiqui el contrari– a una llicència de Reconeixement-NoComercial-SenseObraDerivada (BY-NC-ND) v.3.0 Espanya de Creative Commons. Podeu copiar-los, distribuir-los i transmetre'ls públicament sempre que en citeu l'autor i la font (FUOC. Fundació per a la Universitat Oberta de Catalunya), no en feu un ús comercial i no en feu obra derivada. La llicència completa es pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/es/legalcode.ca>

Introducció

En aquests materials docents de *Dret financer i tributari I*, una vegada delimitats el concepte i l'objecte del dret financer, s'hi examinen els principis constitucionals que regeixen en l'àmbit tributari i que constitueixen un dels límits del poder financer dels diferents nivells d'Hisenda territorial (estatal, autonòmic i local). A continuació, s'analitzen les diferents formes de creació de les normes tributàries, posant l'accent en les especialitats pròpies de l'àmbit tributari i la repercussió dels tractats internacionals i el dret de la Unió Europea. Aquest estudi de les normes tributàries es completa amb els criteris tant d'interpretació com d'aplicació de les normes tributàries i la seva eficàcia en el temps i l'espai.

Als ingressos i les despeses públics, en tant que manifestacions de l'activitat financera de què s'ocupa el dret financer, es dedica el segon dels mòduls d'aquesta assignatura. D'entre tots els ingressos públics, hi destaquen els tributaris, als quals es dedica una especial atenció. Quant a això, es diferencien les taxes dels preus públics. Pel que fa a la despesa pública, les qüestions que s'hi tracten són el concepte, la naturalesa i el contingut, els efectes jurídics i l'estructura del pressupost, els principis pressupostaris i les fases del cicle pressupostari.

Després de la delimitació del tribut en el conjunt d'ingressos públics i els principis que el presideixen, s'aborda l'anàlisi dels elements d'identificació (fet imposable i obligats tributaris) i de quantificació (base imposable i liquidable, tipus de gravamen i deute tributari) que el componen. Així mateix, s'estudien les diferents formes d'extinció de les obligacions tributàries.

Finalment, el quart mòdul se centra en els procediments d'aplicació dels tributs i de revisió dels actes de naturalesa tributària. Així, després d'examinar els principis generals i les normes comunes de l'aplicació dels tributs, s'hi analitzen el procediment de gestió (dirigit a la quantificació i també a la comprovació dels deutes tributaris), el d'inspecció, el de recaptació i els de revisió. A més, s'estudien les infraccions i sancions tributàries i el procediment sancionador.

Objectius

Els principals objectius que es pretén que l'estudiant aconseguixi en finalitzar l'estudi dels materials d'aquesta assignatura són els següents:

- 1.** Entendre el concepte i contingut del dret financer i els principis constitucionals en matèria tributària, especialment els de justícia material.
- 2.** Identificar els diferents tipus de normes tributàries per a dominar els criteris d'interpretació i aplicació d'aquestes i els límits del poder financer de tots els nivells d'Hisenda territorial.
- 3.** Comprendre el contingut dels pressupostos, els principis que els regeixen i les fases del cicle pressupostari.
- 4.** Diferenciar les diferents classes d'ingressos dels ens públics.
- 5.** Dominar els elements d'identificació i quantificació dels tributs.
- 6.** Conèixer les formes d'extinció de l'obligació tributària.
- 7.** Assimilar la funció i els tràmits de cadascun dels procediments d'aplicació dels tributs i de revisió dels actes de naturalesa tributària.
- 8.** Delimitar les infraccions i sancions tributàries.

Continguts

Mòdul didàctic 1

Principis i normes tributàries

Ana María Delgado García

1. Principis constitucionals
2. Fonts normatives en l'àmbit tributari
3. Poder financer
4. Aplicació i interpretació de les normes tributàries

Mòdul didàctic 2

Ingressos i despeses públiques

Rafael Oliver Cuello

1. Ingressos tributaris i preus públics
2. Ingressos crediticis, patrimonials i monopolístics
3. Despesa pública i pressupost
4. El cicle pressupostari

Mòdul didàctic 3

Elements del tribut

Irene Rovira Ferrer

1. El fet imposable
2. Els subjectes del tribut
3. La quantificació del tribut
4. L'extinció del deute tributari

Mòdul didàctic 4

Procediments tributaris

Ana María Delgado García i Rafael Oliver Cuello

1. Aspectes generals i normes comunes
2. Procediments de gestió tributària
3. Procediments d'inspecció tributària
4. Procediments de recaptació tributària
5. Procediments de revisió tributària
6. Procediment sancionador tributari

Abreviatures

AEAT Agència Estatal d'Administració Tributària

BOE *Butlletí Oficial de l'Estat*

CC Codi civil

CE Constitució espanyola

CA Comunitats autònomes

DA Disposició addicional

DD Disposició derogatòria

DF Disposició final

DGT Direcció General de Tributs

DNI Document nacional d'identitat

DOCE *Diari Oficial de les Comunitats Europees*

DT Disposició transitòria

FJ Fonament jurídic

GEBIERN Gravamen especial sobre béns immobles de les entitats no residents

IAE Impost sobre activitats econòmiques

IBI Impost sobre béns immobles

ICIO Impost sobre construccions, instal·lacions i obres

R+D Activitats de recerca i desenvolupament

ID Impuestos duaners

IE Impuestos especiales

IGIC Impost general indirecte canari

IIVTNU Impost sobre l'increment del valor dels territoris de naturalesa urbana

IP Impost sobre el patrimoni

IRNR Impost sobre la renda de no residents

IRPF Impost sobre la renda de les persones físiques

IS Impost de societats

- ISD** Impost sobre successions i donacions
- ITPAJD** Impost sobre transmissions patrimonials i actes jurídics documentats
- ITPO** Impost sobre transmissions patrimonials oneroses
- IVA** Impost sobre el valor afegit
- IVTM** Impost sobre els vehicles de tracció mecànica
- LBRL** Llei de bases de règim local
- LCTE** Llei de cessió de tributs de l'Estat a les comunitats autònomes
- LGEP** Llei general d'estabilitat pressupostària
- LGP** Llei general pressupostària
- LGT** Llei general tributària
- LIE** Llei dels impostos especials
- LIP** Llei de l'impost sobre el patrimoni
- LIRPF** Llei de l'impost sobre la renda de les persones físiques
- LIS** Llei de l'Impost sobre Societats
- LISD** Llei de l'impost sobre successions i donacions
- LIVA** Llei de l'impost sobre el valor afegit
- LO** Llei orgànica
- LOEPSF** Llei orgànica d'estabilitat pressupostària i sostenibilitat financera
- LOFCA** Llei orgànica de finançament de les comunitats autònomes
- LOTC** Llei orgànica del Tribunal Constitucional
- LPACAP** Llei de Procediment Administratiu Comú de les Administracions Públiques
- LPAP** Llei del patrimoni de les administracions públiques
- LPGE** Llei de pressupostos generals de l'Estat
- LRHL** Llei reguladora de les hisendes locals
- LSC** Llei de Societats de Capital
- LTPP** Llei de taxes i preus públics
- OM** Ordre ministerial

PGC Pla general comptable

PGE Pressupostos generals de l'Estat

RD Reial decret

RDLeg Reial decret legislatiu

RGGIT Reglament general de gestió i inspecció tributària

RGR Reglament general de recaptació

RGRST Reglament general de règim sancionador tributari

RGRVA Reglament general de revisió en via administrativa

RIE Reglament dels impostos especials

RIRNR Reglament de l'impost sobre la renda de no residents

RIRPF Reglament de l'impost sobre la renda de les persones físiques

RIS Reglament de l'impost de societats

RISD Reglament de l'impost sobre successions i donacions

RITPAJD Reglament de l'impost sobre transmissions patrimonials i actes jurídics documentats

RIVA Reglament de l'impost sobre el valor afegit

SAN Sentència de l'Audiència Nacional

STC Sentència del Tribunal Constitucional

STS Sentència del Tribunal Suprem

STSJ Sentència del Tribunal Superior de Justícia

TARIC Aranzel duaner integrat comunitari

TC Tribunal Constitucional

TEAC Tribunal Econòmic Administratiu Central

TEAR Tribunal Econòmic Administratiu Regional

TFUE Tractat de funcionament de la Unió Europea

TJUE Tribunal de Justícia de la Unió Europea

TRLIRNR Text refós de la llei de l'impost sobre la renda de no residents

TRLITPAJD Text refós de la llei de l'impost sobre transmissions patrimonials i actes jurídics documentats.

TRLRHL Text refós de la llei reguladora de les hisendes locals

TS Tribunal Suprem

TSJ Tribunal Superior de Justícia

TUE Tractat de la Unió Europea

UE Unió Europea

ZEC Zona Especial Canària

Bibliografia

Mòdul 1. Principis i normes tributàries

Calvo Ortega, R. (2003). "Tributos cedidos: concepto, evolución y problemas actuales". *Revista de Derecho Financiero y Hacienda Pública* (núm. 268).

Casado Ollero, G. (1991). "Los fines no fiscales de los tributos". *Revista de Derecho Financiero y Hacienda Pública* (núm. 213).

Cayón Galiardo, A. (1994). "Los Convenios como fuente del Derecho Fiscal Internacional". A: Diversos autores. *Adaptación del sistema tributario al Estado de Derecho*. Madrid: Asociación Española de Asesores Fiscales.

Falcón y Tella, R. (1999). "Un principio fundamental del Derecho Tributario: la reserva de ley". *Revista Española de Derecho Financiero* (núm. 104).

Lasarte Álvarez, J.; Ramírez, S.; Aguallo, A. (1990). *Jurisprudencia del Tribunal Constitucional en materia financiera y tributaria (1981-1991)*. Madrid: Tecnos.

Martín Jiménez, A. J. (2001). "El derecho financiero constitucional de la Unión Europea". *Revista Española de Derecho Financiero* (núm. 109-110).

Menéndez Moreno, A. (2002). "El principio de no discriminación fiscal: alcance y excepciones a su aplicación en el Derecho español". *Revista Española de Derecho Financiero* (núm. 116).

Palao Taboada, C. (2001). "Algunos problemas que plantea la aplicación de la norma española sobre el fraude a la ley tributaria". *Revista Crónica Tributaria* (núm. 98).

Ramallo Massanet, J. (2003). "El Decreto-Ley en materia tributaria". *Revista Derecho Privado y Constitución* (núm. 17).

Zornoza Pérez, J. (1991). "Las consultas a la Administración en la Ley general tributaria". A: Diversos autores. *Comentarios a la Ley General Tributaria y líneas para su reforma* (vol. II). Madrid: Instituto de Estudios Fiscales.

Mòdul 2. Ingressos i despeses públics

Bayona de Perogordo, J. J. (1991). *El Derecho de los Gastos Públicos*. Madrid: Instituto de Estudios Fiscales.

Calvo Vérguez, J. (2005). "La Deuda Pública en la nueva Ley General Presupuestaria: aspectos sustantivos y procedimentales". *Revista Presupuesto y Gasto Público* (núm. 40).

Cayón Galiardo, A. (1988). *La unidad funcional de la Hacienda pública*. Madrid: Instituto de Estudios Fiscales.

Corcuera Torres, A. (1996). *Las modificaciones de los créditos presupuestarios competencia del Gobierno*. Madrid: McGraw-Hill.

Corcuera Torres, A. (2005). “Estabilidad presupuestaria y corporaciones locales: problemática jurídica”. *Revista de Estudios Locales* (núm. 83).

González García, E. (1991). “La tasa como especie del género tributo”. A: *Tasas y precios públicos en el ordenamiento jurídico español*. Madrid: Instituto de Estudios Fiscales.

Jiménez Díaz, A. (2001). *La Ley General de Estabilidad Presupuestaria y el procedimiento de aprobación de los presupuestos*. Madrid: Instituto de Estudios Fiscales.

Martínez Lago, M. A. (2002). *Temas de Derecho presupuestario. Hacienda Pública, Estabilidad y Presupuestos*. Madrid: Colex.

Menéndez Moreno, A. (1988). *La configuración constitucional de las Leyes de Presupuestos Generales del Estado*. Madrid: Lex Nova.

Navarro Faure, A. (2002). “La Ley de Estabilidad Presupuestaria y la autonomía financiera local, su marco constitucional”. *Revista Presupuesto y Gasto Público* (núm. 30).

Pascual García, J. (2005). *Régimen jurídico del Gasto Público* (4a. ed.). Madrid: BOE.

Ramallo Massanet, J. (1996). “Tasas, precios públicos y precios privados. (Hacia un concepto constitucional de tributo)”. *Revista Española de Derecho Financiero* (núm. 90).

Ramallo Massanet, J. (1997). “Hacia un concepto constitucional de tributo”. A: *Temas pendientes de Derecho Tributario*. Barcelona: Cedesc.

Ramallo Massanet, J. (2001). “Elementos jurídicos de la financiación autonómica”. A: Diversos autores. *Bases para un sistema estable de financiación autonómica*. Madrid: Fundación BBVA.

Soler Roch, M. T. (2001). “Estabilidad presupuestaria y Haciendas locales”. *Revista Valenciana de Economía y Hacienda* (núm. 2).

Tejerizo López, J. M. (1998). “La Deuda pública”. A: Diversos autores. *Comentarios a la Constitución Española de 1978*. Madrid: Edersa.

Mòdul 3. Elements del tribut

Diversos autores (2009). *Comentarios a la Ley General Tributaria*. Pamplona: Civitas.

Diversos autores (2011). *Estudios de la Ley General Tributaria*. Valladolid: Lex Nova.

Arranz de Andrés, C. (2006). *Las garantías reales del crédito tributario: aspectos sustantivos y procedimentales*. Cizur Menor, Navarra: Aranzadi.

Calero García M. L. (1996). “La base imponible en el Derecho Tributario General”. *Cuadernos de Estudios Empresariales* (núm. 6). Madrid: Servicio de Publicaciones de la Universidad Complutense.

Checa González, C. (1999). *Hecho imponible y sujetos pasivos: análisis jurisprudencial*. Valladolid: Lex Nova.

Delgado García, A. M. (1999). “Pluralidad de obligados al pago”. *Revista de Derecho Financiero y Hacienda Pública* (núm. 254).

Delgado García, A. M. (2000). *La derivación de responsabilidades en la recaudación de los tributos*. Madrid: Marcial Pons.

Fernández Junquera, M. (2001). *La prescripción de la obligación tributaria: un estudio jurisprudencial*. Pamplona: Aranzadi.

Galapero Flores, R. (2004). “La figura del responsable como obligado tributario en la Ley General Tributaria”. *Revista Nueva Fiscalidad* (núm. 4).

García Caracuel, M. (2006). *La retención, el ingreso a cuenta y el pago fraccionado: nuevas obligaciones tributarias en la LGT*. Pamplona: Aranzadi.

García Novoa, C. (1995). *Aplicación de la estimación indirecta de bases imponibles*. Madrid: Tecnos.

Herrera Molina, P. M. (1990). *La exención tributaria*. Madrid: Colex.

Menéndez Moreno, A. (1991). “Los sujetos pasivos de la obligación tributaria”. A: Diversos autores. *Comentarios a la LGT y líneas para su reforma* (vol. II). Madrid: Instituto de Estudios Fiscales.

Pedreira Menéndez, J. (2002). “La extinción de las deudas tributarias mediante la dación en pago”. *Revista de Contabilidad y Tributación* (núm. 233-234).

Mòdul 4. Procediments tributaris

Albiñana García-Quintana, C. (1993). “Notas para la reforma parcial de la Ley General Tributaria”. *Revista Crónica Tributaria* (núm. 67).

Álvarez Martínez, J. (2004). *La motivación de los actos tributarios en la nueva Ley General Tributaria*. Madrid: Marcial Pons.

Aníbarro Pérez, S.; Sesma Sánchez, B. (2005). *Infracciones y sanciones tributarias*. Valladolid: Lex Nova.

Aníbarro Pérez, S. (1999). *La interpretación razonable de la norma como eximente de la responsabilidad miedo infracción tributaria*. Valladolid: Lex Nova.

Blasco Delgado, C. (2003). *La prescripción de las infracciones y sanciones tributarias*. Pamplona: Aranzadi.

Delgado García, A. M.; Oliver Cuello, R. (2004). *El deber de información y asistencia a los obligados tributarios*. València: Tirant lo Blanch.

Delgado García, A. M.; Oliver Cuello, R. (2006). "Normas comunes sobre actuaciones y procedimientos tributarios". A: Diversos autores. *Estudios de la Ley General Tributaria*. Valladolid: Lex Nova.

Delgado García, A. M.; Oliver Cuello, R. (2008). *Los procedimientos en el ámbito tributario*. Barcelona: Editorial UOC.

Delgado García, A. M. (1997). *Las notificaciones tributarias en el ordenamiento jurídico español*. València: Tirant lo Blanch.

Oliver Cuello, R. (2012). *Internet y tributos*. Barcelona: Bosch.

Palao Taboada, C. (1992). "Temas para un debate sobre la regulación de los Procedimientos de Gestión, Recaudación e Inspección en la nueva Ley General Tributaria". *Revista Crónica Tributaria* (núm. 63).

Palao Taboada, C. (1994). "La posición del contribuyente frente a la Administración Tributaria". *Revista Crónica Tributaria* (núm. 69). Madrid: Instituto de Estudios Fiscales.

Quintana Ferrer, E. (2004). *Devolución de ingresos indebidos y ley general tributaria*. Valladolid: Lex Nova.

Rovira Ferrer, I. (2011). *Los deberes de información y asistencia de la Administración tributaria en la sociedad de la información*. Barcelona: Bosch.

Serrano Antón, F. (1998). *La oposición a la vía de apremio*. Pamplona: Aranzadi.

Sesma Sánchez, B. (2003). "La separación de los procedimientos tributarios de comprobación y sancionador". *Revista Crónica Tributaria* (núm. 106).

Soler Roch, M. T. (1997). "El sistema de gestión tributaria; problemas pendientes". *Temas pendientes de Derecho Tributario*. Barcelona: Cedecs.

Tejerizo López, J. M. (1993). "La reforma de la gestión tributaria". *Revista Crónica Tributaria* (núm. 68).

Tejerizo López, J. M. (1998). "Procedimientos tributarios y garantías del contribuyente. Una perspectiva constitucional". *Revista Española de Derecho Financiero* (núm. 100).

